

De Gouden Buys 1693

Archeologisch Onderzoek naar een VOC-schip in Zuid-Afrika

Nieuwsbrief Voorjaar 2007

- ✿ *De tweede aerial survey*
- ✿ *Een groot metalen object bij Rocherpan*
- ✿ *De ladingslijst van De Gouden Buys*
- ✿ *Springtij*
- ✿ *Plannen voor de komende tijd*

Van 2 tot en met 22 januari 2007 zijn wij, David Bouman en Marco Roling, voor de derde campagne afgereisd naar Kaapstad om met collega-archeologen Jonathan Sharfman en Shawn Berry van het Zuid-Afrikaanse SAHRA verder te gaan met het onderzoek naar De Gouden Buys. In deze nieuwsbrief berichten wij over de belangrijkste resultaten van deze campagne en de geplande vervolgvactiteiten.

De tweede aerial survey

In navolging van de eerdere *aerial survey* van 2006, die langs de kust plaatsvond over een afstand van veertig kilometer, besloten we ditmaal om een kleiner gebied meer zeewaarts te laten verkennen. In overleg kwamen we tot een gebied van tien vierkante kilometer ter hoogte van Wamakersvlei, de meest waarschijnlijke omgeving van de landingsplaats van Daniël Sillemans en de zes andere overlevenden van De Gouden Buys.

Aerial survey bij Wamakersvlei, St. Helenabaai (foto: M. Roling)

Na de nodige bureaucratische vertraging vloog de Cessna van GeoSciences in ons bijzijn de gevraagde kilometers. Door het ter plekke stand-by zijn op het water hadden we de gelegenheid een nuttig stromingsexperiment uit te voeren. Onze boot bleek bij een matige wind al snel met een snelheid van één tot anderhalve kilometer per uur naar de kust te drijven. Dit is interessant omdat De Gouden Buys destijds van zijn ankers losgeslagen naar de kust is gedreven en het is daarom goed te weten hoe snel dat gebeurd zou

kunnen zijn en in welke richting. De *survey* bleek helaas geen noemenswaardige magnetometrische anomalieën op te leveren. We hadden gehoopt snel één van de ankers van De Gouden Buys op deze manier te kunnen lokaliseren.

Een groot metalen object bij Rocherpan

In maart 2006 hadden we weliswaar aangetoond dat het mogelijk is met een *aerial survey* metaal te detecteren in de bodem, maar vanwege beperkte tijd en middelen waren we niet in de gelegenheid om dit te identificeren. Met hulp van de lokale Historische Vereniging Velddrif konden we zwaar materieel in de vorm van een graafmachine op het strand laten komen om ter plaatse bij laagtij in de brandingszone op te graven.

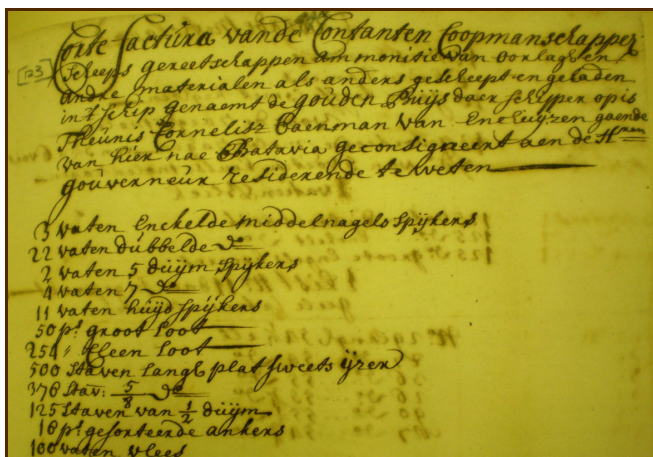

Rocherpan, op de voorgrond het metalen object (foto: M. Roling)

Dat leverde een verbluffend resultaat op, maar de lasnaden en gedraaide bouten aan het ijzeren object maakten al snel duidelijk dat we hier niet met de restanten van De Gouden Buys te maken hadden. Omdat de graafmachinist aangaf dat hij slechts een klein deel van een veel groter object naar boven had gehaald is het aannemelijk dat we hier te maken hebben met een relatief modern vissersbootje dat ter plaatse is vergaan en thans een meter diep in het zand begraven ligt. Het object leek nog het meest op een olietank, maar kan ook een deel van een motorblok zijn geweest. In elk geval hebben we bij deze opgraving op een zeer positieve manier met lokale ondernemers samengewerkt, die ons in deze met materieel gesteund hebben en waar we in de toekomst weer op kunnen rekenen.

De ladinglijst van De Gouden Buys

In het staatsarchief te Kaapstad hebben we wederom een groot aantal documenten opgevraagd waarin aan De Gouden Buys gerefereerd wordt. De belangrijkste passages zijn gefotografeerd voor ons eigen archief en voor mogelijk latere transcriptie en publicatie. We hebben geen nieuwe aanwijzingen gevonden over de precieze wraklocatie. Wel zijn we op een unieke brief gestuit die de kamer Enkhuizen in 1694 naar de Kaap heeft gestuurd. In deze brief vraagt de Kamer Enkhuizen om opheldering over een hoeveelheid van 178 realen van acht, aan schipper Baanman meegegeven om onderweg proviand in te kopen. Uit verklaringen van de Kaap over de berging van De Gouden Buys bleek niet wat er met dit geld was gebeurd. Aangezien De Gouden Buys nooit is aangekomen in Kaapstad, zouden de geldstukken nog aan boord moeten zijn geweest ten tijde van de berging. Maar in de bergingslijsten komen deze niet voor. Zijn ze tijdens de berging onverklaarbaar verdwenen? Of zijn ze niet gevonden en bevinden ze zich nog steeds aan boord van De Gouden Buys?

Het eerste deel van de ladinglijst (foto: M. Roling)

Het archief vóór 1700 van de kamer Enkhuizen in Nederland is helaas verloren gegaan, waardoor deze vraag vooralsnog onbeantwoord blijft. Als bijlage bij de brief was een lijst van de lading en koopmanschappen van De Gouden Buys bijgevoegd. Hierdoor kunnen wij ons een goed beeld vormen van hetgeen het schip vervoerde. Nu weten we bijvoorbeeld dat er maar liefst achttien ankers aan boord waren. Tezamen met documenten die een idee geven van hetgeen er geborgen is van De Gouden Buys kunnen we een inventarisatie gaan maken van zaken die na de berging op het schip zijn achtergebleven. Deze archiefvondst was zeker een hoogtepunt van deze campagne omdat er tot op heden nog geen complete ladinglijst van De Gouden Buys bekend was!

Springtij

Robin Ellis van de Historische Vereniging Velddrif heeft lokaal een korte *survey* georganiseerd op 19 en 20 Maart 2007, toen er sprake was van een extreem laagtij. Hierbij is een ultralicht vliegtuigje ingezet en een zestal strandlopers. Het voordeel van een dergelijk klein vliegtuigje is dat het geen officieel vliegveld nodig heeft om op te stijgen en in de lucht wendbaar is en laag kan vliegen. Het idee was om langs de kust over de zee te vliegen op zoek naar donkere

plekken op de zandbodem, die eventueel zou kunnen duiden op een wrak. De strandlopers op hun beurt hadden de gelegenheid om vanaf het strand verder dan normaal de branding in te lopen op zoek naar boven het zand uitstekend hout of andere zaken.

Landing bij Dwarskersbos, St. Helenabaai (foto: G. Coetzee)

Vanuit de lucht was inderdaad een vermeende wraklocatie te zien op de plek waar wij in maart 2006 al bij een inspectieduik op de zeebodem ijzeren objecten hebben aangetroffen. Dit hebben wij toen al geïdentificeerd als modern ijzer en niet behorend tot een 17^e eeuwse Oost-Indiëvaarder. Verder is uit de lucht niets bijzonders waargenomen en ook vanaf het strand niet. Neemt niet weg dat slechts een deel van de kust op een dergelijke manier visueel geïnspecteerd is en dat een volgende poging met videoapparatuur zeker nuttig is.

Plannen voor de komende tijd

- Een groep van lokale politieduikers zal binnenkort in het kader van opleiding en training een door ons opgegeven aantal locaties onder water inspecteren.
- Lokale vissers en andere inwoners zullen worden geïnterviewd over plaatsen waar thans of in het verleden sprake is geweest van problemen met vissersnetten. Dit kan duiden op onregelmatigheden op de zeebodem die mogelijk door een wrak veroorzaakt worden.
- Wij zullen de komende tijd participeren in het inhoudelijk vaststellen van een middellange termijn programma voor samenwerking met Zuid-Afrika op het gebied van cultureel erfgoed en onderwater archeologie in het bijzonder. Dit programma is vanuit de ministeries van Buitenlandse Zaken en OC&W de basis waarop concrete projecten in de toekomst kunnen worden uitgevoerd met steun van Nederlandse partijen.

Uw steun is hard nodig!

Om het onderzoek naar De Gouden Buys te kunnen voortzetten hebben wij de steun van donateurs echt nodig. Momenteel kunnen wij niet op subsidie van de overheid rekenen en is voor de voorbereiding en uitvoering van campagnes financiële steun essentieel.

Wij nodigen u van harte uit ons project te steunen. Neemt u vrijblijvend contact met ons op via onze website www.degoudenbuys.nl.

David Bouman en Marco Roling